

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра словацької філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

 Юрій БІДЗІЛЯ
«30» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БК 16. ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ І ПЕРЕКЛАД

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035. Філологія
Предметна спеціальність (Спеціалізація)	035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська
Освітня програма	Чеська мова та література
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	чеська, українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Проблеми міжкультурної комунікації і переклад» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035. Філологія предметної спеціальності (спеціалізації) 035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська освітньої програми «Чеська мова та література».

Розробники: Петріца Н.М., доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри словацької філології,
Юсип-Якимович Ю.В., доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри словацької філології

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
словацької філології

протокол № 8 від 27 червня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Наталія ПЕТРИЦА

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол № 9 від 30 червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Галина ШКУРКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120	4
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	8
	Лекції:
	30
	Практичні (семінарські):
	30
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:
	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	60

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни **«Проблеми міжкультурної комунікації і переклад»** є набуття студентами теоретичних основ та практичних навичок необхідних в умовах міжкультурної комунікації.

Завданням (відповідно до вимог освітньої програми підготовки здобувачів **першого/бакалаврського рівня вищої освіти**) є навчити студентів усвідомлювати культурне розмаїття, вміти використовувати практичні навички міжкультурної комунікації у професійній діяльності, у галузях перекладу та соціальних комунікацій, у сфері міжнародних зв'язків та співпраці.

Відповідно до освітньої програми «Чеська мова та література», вивчення дисципліни **«Проблеми міжкультурної комунікації і переклад»** сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних (ЗК) компетентностей спеціальності (ЗК 05, ЗК 06, ЗК 07, ЗК 09, ЗК 10, ЗК 11, ЗК 12) та фахових (спеціальних) компетентностей (ФК 02, ФК 03, ФК 06, ФК 07, ФК 08, ФК 12):

ЗК05. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК09. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК06. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК07. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК12. Здатність до організації ділової комунікації.

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумови вивчення навчальної дисципліни «Проблеми міжкультурної комунікації і переклад» не вказані у структурно-логічній схемі до освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання навчальної дисципліни «Проблеми міжкультурної комунікації і переклад» не вказані у матриці до освітньої програми «Чеська мова та література».

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Усні виступи
2. Написання рефератів

Під час навчання використовуються такі основні методи: 1) традиційні: вербальні (розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), наочні (ілюстрування, демонстрування, метод самостійного спостереження студента), практичні (практичні роботи), порівняння, узагальнення; 2) інтерактивні методи; 3) методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань; самостійна робота, виступи на практичних заняттях; індивідуальне, групове та фронтальне опитування. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, під час індивідуальних та групових консультацій тощо.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	20	50	100
6	6	6	6			

T1, T2, T3, T4 – теми.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	20	50	100
6	6	6	6			

T5, T6, T7, T8 – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30	4	30
Реферат	2	20	2	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульного контрольної оцінювання допускаються всі здобувачі. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульної контрольної роботи (МКР) та поточного контролю під час практичних занять, самостійної роботи.

МКР складається з тестів та двох теоретичних завдань.

Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання (50 б.) і результату модульної контрольної роботи (50 б.) Максимальна оцінка – 100 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує

його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який: - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	зараховано
74-81	C	добре	зараховано
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Міжкультурна комунікація та її роль у сучасному світі

Сутність поняття «міжкультурна комунікація». Поняття «культура» та її роль у міжкультурній комунікації. Характерні особливості культури. Взаємозв'язок мови та культури.

Тема 2. Вербальна та невербальна комунікація

Вербальна комунікація. Стилї вербальної комунікації. Невербальна комунікація. Основні форми невербальної комунікації. Кінесика. Окулесика. Такесика. Проксеміка. Хронеміка. Аускультация. Гастика.

Тема 3. Культурні стереотипи та упередження

Соціальний стереотип. Етнічний стереотип. Культурні упередження. Стереотипи та дискримінація.

Тема 4. Гумор як елемент культури

Типи гумору. Гумор як культурний бар'єр. Гумор як джерело пропаганди. Гумор у діловій розмові. Гумор та стереотипи.

Модуль 2

Тема 5. Особливості перекладу власних назв

Власні назви в українсько-словацькому перекладі. Відтворення словацьких ойконімів в українській мові. Особливості перекладу промовистих власних назв у художніх творах. Переклад алюзій в назвах художніх та кінематографічних творів.

Тема 6. Хибні друзі перекладача

Міжмовна омонімія. Міжмовна омонімія у граматиці та графіці. Міжмовна інтерференція.

Тема 7. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць

Основні способи перекладу фразеологічних одиниць. Фразеологічний еквівалент. Словацькі фразеологізми.

Тема 8. Безеквівалентна лексика

Поняття про безеквівалентну лексику. Безеквівалентна лексика як засіб передачі культури. Словацька безеквівалентна лексика. Українська безеквівалентна лексика.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Міжкультурна комунікація та її роль у сучасному світі	12	2	4			6
Тема 2. Вербальна та невербальна комунікація	16	4	4			8
Тема 3. Культурні стереотипи та упередження	14	2	4			8
Тема 4. Гумор як елемент культури	14	4	2			8
Модульна контрольна робота	2	2	-			
Разом за модуль	58	14	14			30
Модуль 2						
Тема 5. Особливості перекладу власних назв	16	4	4			8
Тема 6. Хибні друзі перекладача	16	4	4			8
Тема 7. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць	14	2	4			8
Тема 8. Безеквівалентна лексика	14	4	4			6
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	62	16	16			30
Разом за семестр	120	30	30			60

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Міжкультурна комунікація та її роль у сучасному світі	4
2	Вербальна та невербальна комунікація	4
3	Культурні стереотипи та упередження	4
4	Гумор як елемент культури	2
5	Особливості перекладу власних назв	4
6	Хибні друзі перекладача	4
7	Проблеми перекладу фразеологічних одиниць	4
8	Безеквівалентна лексика	4
	Разом	30

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Характерні особливості культури.	6
2	Основні форми невербальної комунікації (хронеміка, гастика)	8
3	Стереотипи та дискримінація	8
4	Гумор як джерело пропаганди.	8
5	Особливості перекладу промовистих власних назв у художніх творах.	8
6	Міжмовна омонімія у графіці.	8
7	Основні способи перекладу фразеологічних одиниць.	8
8	Українська безеквівалентна лексика.	6
	Разом	60

6.5. Індивідуальні завдання

Студенти готують усні виступи, презентації; здійснюють переклади текстів.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Технічні засоби: проектор.
2. Обладнання: комп'ютер.
3. Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; Microsoft Excel; система електронного навчання Moodle; електронна пошта (<http://gmail.com> і ін.) на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Манакин В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
3. Findra J.: Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania. Martin: Osveta, 2013.

Допоміжна

1. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія : навч. посіб. / В. І. Кононенко. К. : Вища школа, 2008. 328 с.
2. Гаджієв Р. Лінгвістика на карті світ». К.: Віхола, 2022. 284 с.
3. Bednaříková B., Dokulilová K., Kabelka P. Překlad jako kulturní transpozice. 1. Vyd., 2017, 160 s.

Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Кіндлерова Р. Переклади з української мови чеською мовою з 1991 до 2012
http://www.bookplatform.org/images/activities/423/ukrainianczech_translationsstudy.pdf
2. <https://www.databaze-prekladu.cz/>
3. Vícejazyčný slovník <https://slovník.seznam.cz/> Akademický slovník současné češtiny
<https://slovníkcestiny.cz/uvod.php>
4. Ukrajinsko-český slovník neologizmů <http://www.slu.cas.cz/ukrneo/ukrneo.html>
5. Slovník spisovného jazyka českého <https://ssjc.ujc.cas.cz/>